GEWASBESCHERMING

DE BOER, TELER OF TUINDER:

Gebruikt ziektevrij uitgangsmateriaal

MAATREGEL

112

JUNI 2026

Ziektevrij uitgangsmateriaal (zoals zaad, pootgoed of plantgoed) vormt de basis voor een gezonde teelt. Door zo schoon mogelijk te starten is de kans op ziekten en plagen kleiner, wat leidt tot meer efficiënte en duurzame productie.

Hoe wordt ziektevrij materiaal verkregen?

Maatregelen op het perceel:

- **Schone grond:** telen op grond die vrij is van bodempathogenen.
- **Schoon materieel:** werken met schone machines, gereedschap en kleding. Zorg voor duidelijke hygiëneprotocollen. Denk hierbij ook aan de opslag van uitgangsmateriaal: houd nieuwe partijen van elkaar gescheiden.
- **Fysieke preventiemaatregelen:** om pootgoed virusvrij te houden wordt in gaaskassen of onder luizengaas of -doek geteeld, wordt overgegaan tot bedekte teelt, of wordt een strodek aangelegd. Bij zogenaamde éénrichtingsteelt wordt virusvrij uitgangsmateriaal (waaronder vanuit weefselkweek) onder optimale omstandigheden in de kas vermeerderd. Zo blijft de blootstelling aan ziekten en plagen zo beperkt mogelijk.
- **Bestrijd vectoren en reservoirs:** verschillende plantvirussen kunnen worden overgebracht door bladluizen, tripsen en andere insecten. Onkruiden kunnen optreden als virusreservoir. Een goed ICM-plan, inclusief monitoring, vermindert verspreiding van virus

Behandeling plantmateriaal tegen virussen:

- **Warme lucht of warmwaterbehandeling**
- **Warmtebehandeling en micro-enten (fruit):** Door een techniek van warmte en micro-enten toe te passen, maakt het Toetscentrum van de Naktuinbouw fruitrassen of onderstammen virusvrij.

Is de maatregel haalbaar

Effectiviteit

GOED — BETER — BEST

Inpasbaarheid

EENVOUDIG — GEMIDDELD — UITDAGEND

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

- **Weefselkweek:** dit is een methode om planten snel, uniform en virusvrij te vermeerderen in een laboratorium. Een gezond stukje plantweefsel wordt gesteriliseerd en op een voedingsbodem geplaatst. De plant wordt daarna door middel van hormonen gestimuleerd om extra scheuten of bolletjes te vormen.
- **Meristeemcultuur:** dit is een vorm van weefselkweek. Het meristeem is het groeipunt van de plant. Ook als een plant geïnfecteerd is met een virus, kan deze soms virusvrij worden gemaakt. Door het meristeem, dat vaak nog virusvrij is, uit te prepareren en opnieuw uit te laten groeien, kan virusvrij uitgangsmateriaal worden gemaakt. Veel vegetatief vermeerderde gewassen worden 'opgeschoond' door meristeemcultuur toe te passen. Als vervolgstap kun je dan grootschalig vermeerderen via gewone weefselkweek

Minder ziekten is minder middelen

Het gebruik van ziektevrij uitgangsmateriaal minimaliseert het voorkomen van ziekten en plagen. Daardoor is minder inzet van gewasbeschermingsmiddelen nodig. Een voordeel van weefselkweek is dat het productieproces korter is, waardoor nieuwe cultivars makkelijker worden vermeerderd. Weefselkweek is niet voor alle gewassen mogelijk. Soms treden later in de teelt knelpunten op.

Kosten en opbrengsten

Ziekten kunnen leiden tot grote verliezen in plantgoed. Door het wegvallen van gewasbeschermingsmiddelen is de urgentie voor alternatieve methoden flink toegenomen. Deze alternatieve methoden kunnen leiden tot hogere kosten, maar dragen bij aan een schoon uitgangspunt van een teelt.

Meer weten?

Scan de QR-code voor uitgebreide, actuele informatie over deze maatregel.

Tip:
Deze drie keuringsinstanties controleren of materiaal ziektevrij is: NAK voor landbouwgewassen, Naktuinbouw voor bloemen, groenten en bomen en BDK voor bloembollen.